

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА» ТА ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Н. Шацька

Підготовка до нового навчального року для вчителя української мови та літератури охоплює адаптацію навчального процесу до викладання в Новій українській школі, подолання освітніх втрат, інтеграцію нових модельних програм та розроблення власного календарно-тематичного планування з фокусом на компетентнісний підхід і психоемоційну підтримку учнів. У 2026/2027 навчальному році освітній процес у ЗЗСО має бути спрямований на реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898 зі змінами) [2] та організований із дотриманням вимог Санітарного регламенту [5]. Головна мета цих документів – адаптація освітнього процесу до безпекових умов, упровадження нових типових освітніх програм і цифровізація.

Головним завданням для керівників усіх рівнів залишається створення безпечного освітнього середовища та забезпечення сталого функціонування закладів навіть у разі блекаутів. Щоб бути обізнаними щодо сучасного законодавства у сфері освіти, рекомендуємо послуговуватися матеріалами сайту osvita.ua у вкладці «Законодавство» (URL: <https://osvita.ua/legislation/list/53/>).

У цьому навчальному році до навчання за критеріями НУШ долучаються здобувачі освіти 9 класу. Вивчення української літератури й інтегрованих курсів у 5–9 класах відбувається за модельними навчальними програмами, які розміщені на офіційному сайті МОН України (URL: <https://surl.li/ihuasz>) та навчальними програмами на основі модельних (URL: <https://surl.li/rofcqs>). Навчальні програми відповідають Державному стандарту базової середньої освіти, вимогам оновленої Типової освітньої програми для 5–9 класів, а також ураховують виклики, пов'язані з повномасштабною війною, зокрема потребу надолужувати навчальні втрати. Програми визначають кількість навчального часу на вивчення кожної теми,

розраховані на мінімальну кількість годин. Учителі можуть використовувати їх у роботі, зокрема як основу для календарно-тематичного планування (додатково: <https://surl.lu/vosqjk>). Тексти творів за шкільною програмою з української літератури для 9 класу знаходимо в електронній бібліотеці української літератури (URL: <https://www.ukrlib.com.ua/school/?klas=9>).

У 10–11 класах викладання предмета відбуватиметься за програмою «Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10–11 класи (рівень стандарту)» та ін., які розміщені на сайті МОН України (URL: <https://surl.li/yiaejd>).

Із 1 вересня 2027 року по всій Україні запровадять 12-річне навчання у школах відповідно до Закону «Про повну загальну середню освіту», прийнятого у 2020 році, зміни до нього не вносилися. З 2027 року всі заклади освіти, які в Україні будуть провадити освітній процес у категорії ліцеїв, працюватимуть у форматі 12-річного навчання (більше URL: <https://surl.li/ykcgpl>; сайт «Профільна» – URL: <https://profilna.mon.gov.ua/>). Модельні навчальні програми для 10–12 класів Нової української школи. Профільна школа (з 2027 року) розміщені на сайті МОН України (URL: <https://surli.cc/orchay>). Ліцеї в Україні працюватимуть за оновленими правилами: з чітким академічним спрямуванням, кількома профілями навчання й оновленими підходами до організації освітнього процесу. Відповідні зміни закріплено в оновленому Положенні про ліцей, яке ухвалив уряд [3]. Рішення є частиною переходу на трирічну профільну середню освіту в межах реформи «Нова українська школа» і має адаптувати роботу ліцеїв до нової моделі навчання. Упровадження змін буде поетапним: із 1 вересня 2026 року – для 150 пілотних ліцеїв, а з 1 вересня 2027 року – для всіх академічних ліцеїв.

З метою належної підготовки закладів освіти до впровадження трирічної профільної освіти МОН України розробило Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти академічного спрямування: концептуальні, нормативні та методичні засади, що додаються [7].

Електронні версії підручників для вивчення курсу української літератури (5–11 класи) розміщені на сайті УІРО за покликанням: <https://uied.org.ua/books/osvitni-resursy/>, інтегрованих курсів (5–9 клас),

календарно-тематичне планування, інтерактивні електронні додатки тощо розміщено на сайтах видавництв «Генеза» (<https://surli.cc/npguec>), «Панок» (<http://surl.li/unlsy> та <http://surl.li/unhov> та <https://ua.izzi.digital/#/>), «Грамота» (<http://surl.li/unhos>), «Астон» (<https://surli.cc/hhnoon>), «Академія» (<https://surli.cc/krfyjj> та <https://surl.lu/mcwyur>) та ін. Заклади загальної середньої освіти можуть використовувати в освітньому процесі лише ту навчальну літературу, що має грифи МОН України («Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», «Схвалено для використання в освітньому процесі») або висновок «Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах». Перелік навчальної літератури та навчальних програм, що мають відповідні грифи, постійно оновлюється і доступний за покликанням: <https://surl.li/rhmkon> або <https://imzo.gov.ua/kataloh-nadannia-hryfiv/> або <https://surl.lu/dpzhet>.

У базовій середній освіті в межах мовно-літературної освітньої галузі передбачено інтегровані курси, які забезпечують викладання упродовж усього навчального року циклу 5–6 класів (із 2022 року) чи 7–9 класів (із 2024 року). Інформацію про особливості викладання інтегрованого курсу літератур, навчально-методичне забезпечення знаходимо на с. 89 у публікації за покликанням: <https://surl.li/ekbddm>. Окремо слід звернути увагу на забезпечення викладання інтегрованих курсів: літературного інтегрованого (українська література + зарубіжна література) та мовно-літературного (українська мова, українська література і зарубіжна література). Матеріали щодо навчально-методичного забезпечення викладання інтегрованого мовно-літературного курсу можна знайти за покликанням: <https://surl.li/vwnxei>.

У документах МОН України звертається увага на нормативно-правове забезпечення та механізми здійснення оцінювання [8]; оцінювання обов'язкових результатів навчання за новим Державним стандартом базової середньої освіти [1], оцінювання результатів навчання деяких категорій здобувачів освіти в умовах воєнного стану в Україні [6] та ін. У Рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти [4] семестрове оцінювання передбачає оцінювання груп загальних результатів за критеріями, що наведені в додатках 1 і 2 до Рекомендацій. На підставі оцінок за окремі групи

результатів виставляють загальну оцінку результатів навчання за семестр і фіксують її у класному журналі та свідоцтві досягнень. Річне оцінювання здійснюють на підставі загальних оцінок за перший і другий семестри. Більш детальну інформацію про сучасне оцінювання висвітлено в методичному посібнику «Як оцінювати в Новій українській школі?» (мовно-літературна освітня галузь) (URL: <https://surl.li/leevqo>). Його матеріали слугуватимуть практичним інструментом упровадження компетентнісного підходу до оцінювання в 5–9 класах НУШ, допоможуть учителям зосередитися, по-перше, на відстеженні індивідуального поступу учнів / учениць, по-друге, на формуванні навичок самооцінювання та взаємооцінювання, і по-третє, на забезпеченні прозорості й об'єктивності оцінювання результатів навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти [2]. На відміну від традиційних методичних рекомендацій, у путівнику поєднано теоретичні засади із практичними інструментами, запропоновано переліки видів навчальної діяльності, які безпосередньо спрямовані на формування й оцінювання результатів навчання, надано зразки підсумкових робіт з детальними схемами та критеріями оцінювання.

На сайті МОН України розміщено відповіді на поширені запитання щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану (URL: <https://surl.li/nbuxjo>), які стосуються форм організації одержання загальної середньої освіти; організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання; інформації про освітні платформи для здобуття повної загальної середньої освіти дистанційно.

Також на освітній платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (URL: <https://lms.e-school.net.ua/>) розміщено матеріали, які сприяють наданню рівного доступу до якісної шкільної освіти учнів 5–11 класів.

Наголосимо на тому, що медіаграмотність є одним з ключових пріоритетів Нової української школи. Медіаграмотність сприяє розвитку критичного мислення, уміння аналізувати й оцінювати медіатексти, створювати власні медіапродукти. НУШ передбачає інтеграцію медіаосвіти в навчальний процес, що дозволяє учням розвивати навички критичного мислення, аналізу інформації та медіапродукції. Матеріали щодо медіаграмотності розміщено за покликанням: <http://surl.li/umxzj>. Зокрема, розміщено навчально-методичні матеріали для учителя «Інфомедійна грамотність на

уроках української літератури 8–9 класів», розроблені в межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» (*Learn to Discern in Education*), який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства США в Україні та у партнерстві з МОН України, Міністерством культури та інформаційної політики України та Академією української преси. Методологія IREX передбачає інтеграцію інфомедійної грамотності в навчальні програми шкільних предметів із метою набуття українськими школярами навичок критичного сприйняття інформації й усвідомлення ними цінності високоякісної інформації в контексті шкільної освіти. Пропоновані вправи інтегруються в уроки з української літератури 8-го і 9-го класів і подаються вчителем у доповнення до основного програмового матеріалу. На початку вправи зазначено, які саме навички й уміння з інфомедійної грамотності розвиває конкретна вправа (наприклад, уміння відрізняти факти від суджень, ідентифікувати фейкову інформацію, шукати інформацію в інтернеті тощо). У додатках наведено загальний перелік компетентностей, які розвиває участь у проєкті (URL: <https://surl.li/kddlkf>).

В умовах дистанційного та змішаного навчання предмета «Українська література», інтегрованих курсів актуалізуються фахові уміння вчителя, до яких належить і використання цифрових сервісів та онлайн-інструментів. Означені інструменти урізноманітнюють освітній процес, створюють можливості для розвитку творчої активності учнів, формування навичок добору навчальної інформації з різних інформаційних джерел, застосування медіаресурсів для опанування навчального матеріалу тощо. Цю інформацію знаходимо у методичних рекомендаціях попередніх років «Особливості викладання предмета «Українська література» в умовах дистанційного і змішаного навчання» за покликанням: <http://surl.li/umxrw>.

Маємо нагадати, що в методичних рекомендаціях попередніх років (URL: https://zoippo.zp.ua/main/?page_id=2494) розглядалися такі питання:

- особливості методики проведення сучасного уроку української літератури; моделі уроків; викладання української літератури в умовах дистанційного навчання; надолуження освітніх втрат, приклади навчального контенту, педагогічного інструментарію, уроків з української літератури тощо;

- вивчення біографії письменника: методика й технологія в НУШ; творів сучасної української літератури в НУШ для підлітків, процес їх опрацювання на уроках української літератури;
- інструменти штучного інтелекту, які відкривають нові можливості в освіті та STREAM-напряму на уроках літератури.

Особливої уваги потребує тема сучасної війни росії проти України в новій шкільній програмі з літератури НУШ.

У науково-методичному посібнику «Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області» у частинах 1–5 (URL: https://zoippro.zp.ua/main/?page_id=4953) презентовано теоретичні та практичні аспекти впровадження Концепції «Нова українська школа» у ЗЗСО Запорізької області (базова школа); акцентовано на нормативно-правових, психолого-педагогічних і методичних засадах проєктування, організації освітнього середовища; звернено увагу на особливості проведення уроку в Новій українській школі; подано успішні практики науково-методичного й організаційного супроводу реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в Запорізькій області.

Рекомендуємо використовувати дайджест матеріалів щодо педагогічного дизайну уроку НУШ, опублікований за покликанням: <https://surl.li/oshduh>.

На комплексному цифровому ресурсі «Освіта для життя» вчителі можуть знайти державні стандарти для всіх рівнів освіти, освітні програми, концептуальні засади галузей, добірки вправ для розвитку конкретних компетентностей, приклади міжпредметної інтеграції та інструменти оцінювання, а також допоміжні матеріали для викладання української літератури та інтегрованих курсів (URL: <https://lnk.ua/NbRfi7N1q>).

На сторінці методичної групи «Літературно-методична самоосвіта вчителя» розміщено матеріали для ознайомлення педагогів із сучасними надбаннями методики викладання предмета, змісту сучасної української літератури; із творчим доробком письменників рідного краю тощо (URL: <https://surl.li/cdlvvo>). Матеріали щодо удосконалення навичок дистанційного навчання, інформацію про застосунки можна знайти в методичній групі «ДН для філолога» (URL: <https://surl.li/lyebgf>). Матеріали для самоосвіти з теми «НУШ:

працюємо разом» розміщено за покликанням: <https://surl.li/oovluh>. Інформативні матеріали щодо підготовки до переходу на профільне навчання та 12-річну освіту в методичній групі «НУШ: старша школа» (URL: <https://surl.li/zzwdlg>).

Інформація про заходи, перебіг конкурсів, методичні, допоміжні матеріали до викладання української літератури та інтегрованих курсів знаходиться на сайті кафедри суспільно-гуманітарної освіти та педагогіки виховання КЗ «ЗОІППО» ЗОР за покликанням: <https://surl.li/aifgnr>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Клименко І.* Оцінювання обов'язкових результатів навчання за новим Державним стандартом базової середньої освіти. Ресурсний центр НУШ, 2023, 12 червня. URL: <http://surl.li/iasoh> (дата звернення: 02.06.2026).
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://t1p.de/pw70e> (дата звернення: 02.06.2026).
3. Про затвердження Положення про ліцей : Постанова КМУ від 11.10.2021 № 1062 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 22.04.2026 № 498). *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://surl.li/dozzof> (дата звернення: 02.06.2026).
4. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання : наказ МОН України від 02.08.2024 № 1093. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://lnk.ua/MATboqn4l> (дата звернення: 02.06.2026).
5. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ МОН України від 29.05.2020 № 32205. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://lnk.ua/CoYSwi4Hj> (дата звернення: 02.06.2026).
6. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні : наказ МОН України від 15.05.2023 № 563. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://surl.lu/ogexwl> (дата звернення: 02.06.2026).
7. Про рекомендації щодо організації освітнього процесу : Лист МОН України від 01.06.2026 року № 1/11707-26. URL: <https://surl.li/dzdoku> (дата звернення: 02.06.2026).
8. Формувальне оцінювання: інформаційний путівник. URL: <https://lnk.ua/607FXuV5M> (дата звернення: 02.06.2026).